

Zdravotná služba bude povinná pre všetkých zamestnávateľov od roku 2015

Norbert Seneši | 31.12.2014

© Sashkin - Fotolia.com

Zamestnávatelia by sa mali pomaly začať pripravovať na ďalšiu záťaž. Od roku 2015 budú musieť pracovnú zdravotnú službu zabezpečovať aj pre zamestnancov prvej a druhej kategórie.

Pracovná zdravotná služba a jej legislatívne zmeny

1. augusta 2014 nadobudla účinnosť novela **zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia** v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia“). Doterajšia právna úprava pracovnej zdravotnej služby bola rozdelená v dvoch predpisoch, a to v zákone č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci“) a v spomínanom zákone o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Novelizáciou tohto zákona tak **dochádza aj k presunu právnej úpravy pracovnej zdravotnej služby do jedného predpisu** – zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia.

Okrem toho existuje k pracovnej zdravotnej službe aj vykonávací predpis - **vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 208/2014** o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú, a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť. Dôvodom legislatívnych zmien je aj stanovisko Európskej komisie, podľa ktorého je súčasná **slovenská legislatíva v nesúlade so smernicou** Rady 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v časti týkajúcej sa zabezpečenia pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov. Podľa nej je povinnosťou zamestnávateľa zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre všetkých zamestnancov bez ohľadu na kategóriu práce. Okrem toho legislatívne zmeny Ministerstvo zdravotníctva SR zdôvodňovalo aj tým, že u zamestnancov, ktorí vykonávajú **práce zaradené do druhej kategórie, je priznaných až 66 % všetkých chorôb z povolania.**

Náplň činnosti pracovnej zdravotnej služby

Náplň činnosti pracovnej zdravotnej služby je podrobne upravená v § 30d zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Pracovná zdravotná služba v rámci zdravotného dohľadu nad pracovnými podmienkami najmä:

- **hodnotí faktory práce a pracovného prostredia** a spôsob vykonávania práce z hľadiska ich možného vplyvu na zdravie zamestnancov,
- **hodnotí zdravotné riziká**, ktoré ohrozujú zdravie zamestnancov pri práci, a podieľa sa na vypracovaní posudku o riziku pre zamestnávateľa, navrhuje zamestnávateľovi opatrenia na zníženie alebo odstránenie rizika,
- **vypracúva návrhy na zaradenie prác do kategórií** z hľadiska zdravotných rizík, podporuje prispôbovanie práce a pracovných podmienok zamestnancom z hľadiska ochrany zdravia,
- **poskytuje primerané poradenstvo zamestnávateľovi** a zamestnancom pri ochrane zdravia pred nepriaznivým vplyvom faktorov práce a pracovného prostredia,
- zúčastňuje sa na vypracúvaní programov ochrany a podpory zdravia zamestnancov, na zlepšovaní pracovných podmienok,
- vykonáva lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci na účel posudzovania zdravotnej spôsobilosti na prácu.

Pracovná zdravotná služba povinná pre všetkých zamestnávateľov od roku 2015

Najdôležitejšou zmenou, ktorú novela zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia pre zamestnávateľov prináša, je povinnosť **zabezpečiť zdravotný dohľad prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby aj pre zamestnancov vykonávajúcich prvú a druhú kategóriu prác**. Predchádzajúci právny stav túto povinnosť zamestnávateľom ukladal len pri zamestnancoch, ktorí vykonávali rizikové práce, tzn. práce zaradené do tretej a štvrtej kategórie. Povinnosť zabezpečiť zdravotný dohľad prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby sa pritom **vzťahuje na všetkých zamestnávateľov bez výnimky**, tzn. tak na právnické osoby, ako aj na fyzické osoby – podnikateľov.

V súčasnosti ešte plynú v súvislosti so zavedením pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov prvej a druhej kategórie **konca roka 2014 prechodné obdobie**, ktoré má zamestnávateľom poskytnúť **dostatok času na zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby pre všetkých zamestnancov**. Podľa prechodných ustanovení je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva zamestnancov zaradených do prvej alebo druhej kategórie, povinný **pre svojich zamestnancov zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu najneskôr do 31. decembra 2014**.

*Poznámka: Na účely zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia je zamestnávateľom právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu v pracovnoprávnom vzťahu, a ak to ustanovuje osobitný predpis, aj v obdobných pracovných vzťahoch, ako aj právnická osoba a fyzická osoba, u ktorej sa uskutočňuje praktické vyučovanie žiakov a študentov. **Upozorňujeme, že pracovnú zdravotnú službu budú musieť zabezpečovať aj zamestnávatelia, ktorí zamestnávajú len dohodárov**. Podľa § 1 ods. 5 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov totiž pracovnoprávne vzťahy vznikajú uzatvorením pracovnej zmluvy ale aj dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru.*

Akým spôsobom môže zamestnávateľ zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu

Kritériá zabezpečenia zdravotného dohľadu prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby sú upravené odlišne pre jednotlivé kategórie zamestnancov. Zamestnávateľ má v každom prípade na zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby **dve možnosti**: buď pracovnú zdravotnú službu zabezpečí vlastnými zamestnancami alebo dodávateľským spôsobom. Za nezabezpečenie pracovnej zdravotnej služby hrozí zamestnávateľovi od orgánu verejného zdravotníctva **pokuta vo výške od 150 do 20 000 eur**.

Zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby vlastnými zamestnancami

Zamestnávateľ môže na vykonávanie pracovnej zdravotnej služby určiť dostatočný počet vlastných zamestnancov, ktorí sú s ním v pracovnoprávnom vzťahu alebo v

obdobnom pracovnom vzťahu. Ak sa zamestnávateľ rozhodne pre zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby pre svojich zamestnancov vlastnými zamestnancami, je povinný to bezodkladne **písomne oznámiť príslušnému orgánu verejného zdravotníctva** (regionálny úrad verejného zdravotníctva).

Na vykonávanie pracovnej zdravotnej služby vlastnými zamestnancami je zamestnávateľ [REDAKOVANÉ]

1. **dostatočný** [REDAKOVANÉ] byť len lekár s určenou [REDAKOVANÉ] alebo autorizovaný [REDAKOVANÉ] zabezpečovať vykonávanie [REDAKOVANÉ] **prvej a druhej kategórie** [REDAKOVANÉ]
2. **minimálny** [REDAKOVANÉ] aspoň lekárom s určenou [REDAKOVANÉ] služby) a verejným zdravotníkom [REDAKOVANÉ] zabezpečovať vykonávanie [REDAKOVANÉ] **zamestnancov**, tzn. aj [REDAKOVANÉ] tretej a štvrtej kategórie [REDAKOVANÉ]

Poznámka [REDAKOVANÉ] a vykonávanie činnosti bezpečnostného [REDAKOVANÉ] technika upravuje § [REDAKOVANÉ]
Zabezpečenie [REDAKOVANÉ] **spôsobom**

Ak zamestnávateľ [REDAKOVANÉ] pracovnej zdravotnej [REDAKOVANÉ] **pracovnej zdravotnej** [REDAKOVANÉ] spôsobom možno zabezpečiť [REDAKOVANÉ] ktoré spĺňajú požiadavky [REDAKOVANÉ] ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia). Úplný zoznam týchto osôb oprávnených na vykonávanie pracovnej zdravotnej služby, ktorých je v súčasnosti 83, môžete nájsť [na stránke Úradu verejného zdravotníctva SR](#).

Pokiaľ ide o dodávateľské zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby pre zamestnancov [REDAKOVANÉ] **prvej a druhej kategórie**, môže zamestnávateľ [REDAKOVANÉ] službu s:

- fyzickou [REDAKOVANÉ] právnickou osobou, ktorá je poskytovateľom [REDAKOVANÉ] poskytujúcim zdravotnú starostlivosť v určenom [REDAKOVANÉ]

- fyzickou osobou - podnikateľom, ktorá je verejným zdravotníkom, alebo právnickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vykonávanie dohľadu nad pracovnými podmienkami a má zodpovedného zástupcu, ktorý je verejným zdravotníkom a má živnostenské oprávnenie na vykonávanie dohľadu nad pracovnými podmienkami,
- fyzickou osobou - podnikateľom, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby a je bezpečnostným technikom alebo autorizovaným bezpečnostným technikom alebo fyzickou osobou - podnikateľom alebo právnickou osobou oprávnenou na výkon bezpečnostnotechnickej služby.

Zabezpečenie pracovnej zdravotnej služby dodávateľským spôsobom pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené **doprvej až štvrtej kategórie**, je možné uzavrieť len s fyzickou osobou - podnikateľom alebo právnickou osobou, **ktorá má oprávnenie na výkon pracovnej zdravotnej služby vydané úradom verejného zdravotníctva.**

Zdravotný dohľad u fyzických osôb – podnikateľov, ktoré nie sú zamestnávateľom

V oblasti zdravotného dohľadu fyzických osôb – podnikateľov nedochádza k žiadnym zásadným zmenám, ale pre úplnosť si tieto povinnosti dovoľíme pripomenúť. Fyzické osoby nemusia zabezpečovať zdravotný dohľad prostredníctvom pracovnej zdravotnej služby, ale vykonávajú ho samostatne, aj to povinne len vtedy, ak vykonávajú rizikové práce (tretia a štvrtá kategória). Fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nie je zamestnávateľom a **vykonáva prácu zaradenú do prvej alebo druhej kategórie**, môže pre seba zabezpečiť primeraný zdravotný dohľad dobrovoľne - nie je to povinnosť.

Fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nie je zamestnávateľom a **vykonáva prácu zaradenú do tretej alebo štvrtej kategórie, je povinná:**

1. zabezpečiť opatrenia, ktoré znížia jej vystavenie a vystavenie obyvateľov fyzikálnym, chemickým, biologickým a iným faktorom práce a pracovného prostredia na najnižšiu dosiahnuteľnú úroveň,
2. zabezpečiť posudzovanie svojej zdravotnej spôsobilosti na prácu lekáorskými preventívnymi prehliadkami,
3. predkladať orgánu verejného zdravotníctva návrh na zaradenie svojej práce do tretej alebo štvrtej kategórie, návrh na zmenu alebo vyradenie svojej práce z tretej alebo štvrtej kategórie,
4. uchovávať 20 rokov od skončenia rizikovej práce lekárske posudky o svojej zdravotnej spôsobilosti na prácu.

Lekárska preventívna prehliadka fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá nie je zamestnávateľom a vykonáva prácu zaradenú do tretej alebo štvrtej kategórie, sa vykonáva pred začatím výkonu práce a po skončení výkonu práce. Okrem toho sa lekárska preventívna prehliadka u týchto osôb vykonáva **raz za dva roky, ak ide o prácu zaradenú do tretej kategórie a raz za rok, ak ide o prácu zaradenú do štvrtej kategórie.**

Kategorizácia prác podľa zdravotných rizík do štyroch kategórií

Podľa úrovne a charakteru faktorov práce a pracovného prostredia, ktoré môžu ovplyvniť zdravie zamestnancov, hodnotenia zdravotných rizík a na základe zmien zdravotného stavu zamestnancov sa **práce triedia do štyroch kategórií.** Obsahové vymedzenie jednotlivých kategórií je uvedené v § 31 zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Ide však len o veľmi všeobecné vymedzenie. Oficiálny zoznam konkrétnych prác, zamestnaní, povolání alebo profesií a ich zatriedenie do jednotlivých kategórií neexistuje.

Hodnotenie zdravotného rizika a **vypracovanie kategorizácie prác z hľadiska zdravotných rizík vykonáva zamestnávateľ**, pričom odbornú pomoc mu pri tom poskytuje pracovná zdravotná služba. O zaradení práce do tretej a štvrtej kategórie, o zmene alebo vyradení práce z tretej a štvrtej kategórie ale rozhoduje príslušný orgán verejného zdravotníctva na základe návrhu zamestnávateľa, fyzickej osoby - podnikateľa, ktorý nie je zamestnávateľom, alebo z vlastného podnetu. Správna kategorizácia prác podľa zdravotných rizík je pre zamestnávateľa veľmi dôležitá, pretože sa **od nej odvíjajú aj podmienky ohľadom zabezpečenia pracovnej zdravotnej služby.**

Kategória práce	Charakteristika kategórie práce
1.	<ul style="list-style-type: none"> práce, pri ktorých neexistuje riziko poškodenia zdravia zamestnanca vplyvom práce a pracovného prostredia
2.	<ul style="list-style-type: none"> práce, pri ktorých vzhľadom na riziko nie je predpoklad poškodenia zdravia, ale nedá sa vylúčiť možnosť poškodenia zdravia, pretože pracovné prostredie neprekračujú limity ustanovené osobitnými predpismi (napríklad práca v kancelárii)
3.	<ul style="list-style-type: none"> práce, pri ktorých nie je vystavenie zamestnanca faktorom práce a pracovného prostredia znížená tým, že sú použité ochranné pracovné prostriedky (napríklad práca pri výrobných linkách)
4.	<ul style="list-style-type: none"> do tejto kategórie sa len výnimočne na obmedzený čas, najviac na jeden rok, zaraďujú: <ul style="list-style-type: none"> práce, pri ktorých nie je možné znížiť technickými alebo organizačnými opatreniami vystavenie zamestnanca faktorom práce a pracovného prostredia

	○ práce, ktoré podľa miery vystavenia jednotlivým faktorom práce a pracovného prostredia

- See more at: <http://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/1709/category/zakonne-povinnosti-podnikatela/article/povinna-zdravotna-sluzba-2015.xhtml#sthash.1xPTEBzC.dpuf>